

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.III.30.277/2016/4. szám

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Pajor Dávid ügyvéd által képviselt **felperes neve felperes székhelye** szám alatti székhelyű **felperesnek** – a Dr. Waldmann Gábor ügyvéd által képviselt **alperes neve** alperes címeszám alatti székhelyű **alperes** ellen gépjárműtörzskönyv kiadása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. május 19. napján kelt 17.G.40.048/2016/5. számú ítélete ellen a felperes által 7. sorszám alatt előterjesztett fellebbezésre tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, **megfellebbezett rendelkezését megváltoztatja** és kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt adja ki a felperesnek a XY frsz-ú Mitsubishi TDJ-4 típusú gépjármű törzskönyvét.

A perköltség- és illetékviselési kötelezettségekre vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezéseket az alábbiak szerint megváltoztatja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 200.000,- (Kettőszázezer) forint első- és másodfokú eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy külön felhívásra fizessen meg az államnak 42.000,- (Negyvenkettőezer) le nem rótt első- és másodfokú eljárási költséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S:

Az alperes jogelődje a X... Zrt., mint hitelező, valamint a felperes, mint kölcsönbevevő 2008. július 31. napján svájci frank alapú kölcsönszerződést kötött, mely alapján az alperesi jogelőd „fix devizakonstrukció” kikötése mellett 120 hónap futamidőre, havi 85.542,- forint szerződéskötéskori törlesztőrészlet meghatározás mellett 5.760.000,- forint kölcsönt nyújtott a felperes részére egy Mitsubishi TDJ-4 típusú, XY frsz-ú személygépkocsi megvásárlásához. Az egyedi kölcsönszerződésben a felperes kijelentette, hogy az alperes **ÜSZ1.** számú üzletszabályzatában foglaltakat megismerte, megértette, és azt magára nézve kötelezőnek ismeri el. Az említett üzletszabályzat (továbbiakban: ÜSZ1) XII/1. pontja rögzíti, hogy a hitelező jogosult az üzletszabályzat módosítására. Az üzletszabályzat módosítását annak hatályba lépése előtt legalább 15 nappal korábban ajánlott levélben megküldi a kölcsönbevevőnek. Amennyiben a kölcsönbevevő a megadott határidőn belül írásban nem nyilatkozik, az üzletszabályzat módosítását a hitelező a kölcsönbevevő által elfogadottnak tekintheti. Az üzletszabályzat módosítása a hatályba lépéstől kezdve vonatkozik a még le nem járt kölcsönszerződésekre.

A peres felek az egyedi kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg opciós szerződést és adásvételi szerződést is kötöttek. Az opciós szerződést a kölcsönbevevő kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeinek elsődleges biztosítékeként jelölték meg. E szerződés 4. pontja szerint a hitelező a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette. A 6. pont szerint a szerződő felek a hitelező javára alapított vételi

jog biztosítására a vételi joggal terhelt gépjármű tekintetében elidegenítési és terhelési tilalmat kötnek ki. A 7. pont előírta, hogy a hitelező a megállapodás szerint alapított vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a kölcsönbevevő a jelen megállapodás első pontjában hivatkozott kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban az esedékességet követő 15 napon belül akár részben, vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül. Az opciós szerződés keretein belül a szerződő felek megállapodtak abban is, hogy ha a hitelező opciós jogát gyakorolja, úgy a gépjárműre vonatkozó tulajdonjogát a rendőrhatalóság nyilvántartásba, a törzskönyvbe és a forgalmi engedélybe az opciós jog gyakorlásáról szóló nyilatkozata alapján jogosult átvezettetni. Az opciós szerződés alapján a perbeli gépjármű vonatkozásában az alperes vételi joga a gépjármű-nyilvántartásba I. számú záradékként bejegyzésre került, elidegenítési és terhelési tilalom azonban nem szerepel a nyilvántartásban. Ezzel egyidejűleg a jármű törzskönyvét az alperes birtokba vette.

Az ÜSZ1 II/1/e. pontja rögzíti, hogy a biztosíték nyújtására vonatkozó szerződés a felek között írásban, érvényesen létrejött. A hitelezői jogokat és kötelezettségeket tartalmazó ÜSZ1 IV. pont 7. alpontjában az opció, mint elsődleges biztosítékra vonatkozó ismételt vételi jog engedélyezést teszi a kölcsönbevevő kötelezettségévé, amennyiben a kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb. A IV/9. pont előírja: amennyiben a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozott bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.

A kölcsönbevevő gépjárművel kapcsolatos kötelezettségei közül első helyen szerepel: a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára felek között létrejött szerződésnek megfelelően a vételi jogot, (vagy a jelzálogjogot) és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni, és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg (ÜSZ1 VI/1.). Az alperes a szerződéses jogviszony tartama alatt az ÜSZ1-t 2009. augusztus 1. napjával kezdődő hatállyal módosította, és ezen időponttól a **ÜSZ2.** megjelölésű üzletszabályzatát alkalmazta (ÜSZ2). Ennek V/6. pontja szerint a hitelező javára megvásárolt gépjárműre a felek között létrejött opciós szerződésre alapított jog ún. zárt opció, azaz a hitelező opciós jogát az opciós szerződésben kikötött feltételek beálltától kezdődően gyakorolhatja az opciós szerződésben kikötött időtartam alatt. Az ÜSZ2 V/7. pontja a korábbi ÜSZ1 IV/9. pontjával egyezően akként rendelkezik, amennyiben a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a hitelező köteles a gépjármű törzskönyvet és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni. Az üzletszabályzat módosításával kapcsolatban az alperes tájékoztatta felperest, aki azonban kifejezett elfogadó nyilatkozatot erre vonatkozóan nem tett.

Az alperes 2015. március 30. napján kelt levelével 470.107,- forint összegű elmaradt törlesztőrészletre hivatkozva a kölcsönszerződést 2015. április 22. napjára felmondta, egyúttal nyilatkozott arról is, hogy opciós jogát gyakorolja. Kijelentette, hogy a felek között a perbeli gépjármű vonatkozásában az adásvételi szerződés létrejött, azon ő tulajdont szerzett és felszólította a felperest a gépkocsi részére történő birtokba adására. Tájékoztatta a felperest, hogy a gépjárművet értékesíteni kívánja, ígérete szerint a befolyt vételárral az üzletszabályzat szerint elszámol. Az alperes 2015. április 22. napján kelt újabb levelében tájékoztatta a felperest, hogy a felek között a kölcsönszerződés 2015. április 22-i időponttal megszűnt, e nappal fennálló egyösszegű, összes lejárt tartozás 8.720.110,- forint. A felek között végelszámolásra nem került sor, a perbeli gépjármű törzskönyvét az alperes jelenleg is birtokában tartja, a jármű pedig a felperesnél van.

A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a perbeli gépkocsi

törzskönyvének kiadására, továbbá arra, hogy a vételi jog törlése iránt intézkedjék. Kérte annak megállapítását is, hogy a gépkocsi vonatkozásában az alperes javára alapított vételi jog és annak biztosítására kikötött elidegenítési és terhelési tilalom egyaránt megszűnt. Előadta, hogy a Ptk. 375. § (4) bekezdés és 374. § (2) bekezdése szabályai szerint a szerződéskötéstől számított 5 év elteltével az opciós jog törvénytől fogva megszűnt, ezzel lejárt az annak biztosítására kikötött elidegenítési és terhelési tilalom is. Sérelmezte, hogy ennek ellenére az alperes a jogi terhek nyilvántartásból való törléshez nem járult hozzá, a törzskönyvet pedig jogellenesen továbbra is magánál tartja. Megjegyezte, az ÜSZ2 nem vált a felek szerződésének részévé, tekintettel arra, hogy e vonatkozásban a Ptk. 205/B. § (2) bekezdésben előírtak ellenére ő figyelemfelhívó tájékoztatást a lényeges szerződési feltételeket érintő módosításról nem kapott. Álláspontja szerint az alperes nem köthette ki a törzskönyvkiadás előfeltételeként a fizetési kötelezettség maradéktalan teljesítését.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Elsődleges védekezése szerint a szerződésben kikötött opció ún. zárt opciónak minősül, ezt az ÜSZ2 módosító rendelkezéseire alapította. A hitelező opciós jogát az opció időtartam alatt nem bármikor, hanem csak az opciós szerződésben jelölt feltétel teljesülésekor gyakorolhatta, ezért erre figyelemmel álláspontja szerint opciós joga nem járt le a kölcsönszerződés felmondásának időpontjáig, az opció feltétele ekkor következett be, a törvényi határidőt innentől kell számítani. Állította, hogy vételi jogát hatályosan és szabályszerűen gyakorolta, a törzskönyv kiadására ezért nem köteles. Hangsúlyozta, a törzskönyvkiadás csak abban az esetben válik esedékessé, ha a kölcsönbevevő valamennyi fizetési kötelezettségét maradéktalanul teljesíti. Másodlagos hivatkozása szerint a törzskönyv birtoklása nem az opciós szerződéshez kapcsolódó biztosítéki alapon, hanem a kölcsönszerződés teljesítésének önálló biztosítékaként illeti őt meg, ezért irreleváns az opciós jog gyakorlására biztosított 5 éves időtartam eltelte. Megjegyezte, hogy az üzletszabályzat módosítására a Szegedi Ítéltábla közérdekű perben hozott ítélete, illetve időközi jogszabályváltozás folytán került sor, kérte annak figyelembevételét a felek közötti jogviszony megítélése során. Az ÜSZ2 nem érintette az atipikus biztosítékot, mely még jelenleg is lehetővé teszi a törzskönyv birtokban tartását.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes vételi joga a felperes tulajdonát képező perbeli gépjármű vonatkozásában 2013. július 31. napján megszűnt. Megállapította továbbá, hogy ugyanezen a napon a vételi jog biztosítására a felek által 2008. július 31. napján kötött opciós szerződés 6. pontjában kikötött elidegenítési és terhelési tilalom is megszűnt. A rendelkező részben rögzítette továbbá, hogy az ítélet jogerőre emelkedése esetén megkeresést intéz a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalához, hogy a fenti gépjármű vonatkozásában a gépjármű-nyilvántartásában záradékként alperes javára bejegyzett opciós jogot, mint I. számú záradékot, a Hivatal törölje. A bíróság ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Ítélete jogi indokolásában elsődlegesen azt rögzítette, hogy az ÜSZ2 rendelkezései nem váltak a felek szerződésének részévé, azok a felek jogviszonyában nem alkalmazhatóak. Az általános szerződési feltétel tartalma megismerésének lehetővé tétele, és annak a másik fél hallgatólagos, vagy ráutaló magatartással történő elfogadása nem helyettesíti a Ptk. 205/B. § (2) bekezdése által konjunktívan előírt külön figyelemfelhívó tájékoztatás megadását, és ennek kifejezett elfogadását. Ezzel kapcsolatban maga az alperes sem állította, hogy erre sor került volna. Ez utóbbi hiánya azonban kizárja, hogy a módosított általános szerződési feltétel a szerződés részévé váljék. A perbeli jogvitát ennek megfelelően az ÜSZ1 szabályai és a rendelkezésre álló, a szerződéssel kapcsolatos további okirati bizonyítékok alapján vizsgálta. Az opciós jog megszűntével kapcsolatban rögzítette, hogy az opciós szerződés 4. pontjában maga az alperes rendelkezett arról, hogy a vételi jog a szerződéskötéstől számítandó. A felek 2008. július 31. napján kötötték szerződésüket, így a Ptk. 375. § (4) bekezdés, valamint 374. § (2) bekezdés rendelkezései által megengedett 5 éves időtartam 2013. július 31. napján lejárt, a vételi jog ezen időpontban megszűnt. A bíróság nem fogadta el az

opció meghosszabbítására vonatkozó alperesi hivatkozásokat, figyelemmel arra, hogy az ÜSZ2 nem vált a perbeli szerződés részévé. A 2015. március 30. napján kelt felmondáskor az alperest opciós jog már nem illette meg, azt hatályosan nem gyakorolhatta. A hatálytalan jognyilatkozathoz joghatás nem fűződhet, alperes a perbeli járművön nem szerezhette tulajdont. A bíróság ezzel indokolta, hogy a vételi jog, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom megszűnésének Pp. 123. §-a szerinti ítéleti megállapítása szükséges. Megjegyezte, hogy az elidegenítési és terhelési tilalmat kifejezetten a vételi jog biztosítására kötötték ki, a vételi jog megszűntével így a tilalom megszűnését is meg kell állapítani.

A perbeli gépjármű törzskönyvének kiadására irányuló keresetet illetően, az ÜSZ1 IV/9., valamint V/7. pontjának egybevetett értelmezése útján arra a következtetésre jutott, hogy a törzskönyv birtokbavételének célja az volt, hogy az a vételi jog megszűnte után egy olyan egyedi biztosítékot nyújtson, ami a kölcsönbevevőt az alperesi hitelező felé fennálló tartozása teljes kiegyenlítésére szorítja. A szerződéskötéstől számított 5 év elteltével az opciós jog, mint szerződési biztosíték megszűnt, de a törzskönyv további birtokban tartása egyedi, atipikus szerződési biztosítékként továbbra is megilleti az alperest. A felperes végelszámolás hiányában a még fennálló tartozásának tényét maga sem vitatta, jóllehet annak összecszerűségében a felek megegyezni nem tudtak, így a végelszámolás megejtésének időpontjáig az alperest a törzskönyv visszatartás joga megilleti, az elsőfokú bíróság a törzskönyv kiadása iránti keresetet ezért nem találta alaposnak.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, kérve annak részbeni megváltoztatását és az alperes kötelezését a perbeli gépjármű törzskönyvének kiadására. Hangsúlyozta, a felek a törzskönyv tekintetében atipikus biztosítéki megállapodást nem kötöttek, illet sem az egyedi kölcsönszerződés, sem pedig az üzletszabályzat nem tartalmaz. Utóbbiból következik, hogy a felek a gépjármű törzskönyvének átadásával opciós jogot kívántak biztosítani, azonban egyik szerződési rendelkezés alapján sincs megállapodás atipikus biztosíték kikötésére. A törzskönyvkiadással kapcsolatos üzletszabályzati rendelkezésekből ez nem vezethető le, ilyen kiterjesztő értelmezésnek a perbeli esetben nincs helye.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Alperes fenntartotta álláspontját, mely szerint a törzskönyv birtokbavétele egy atipikus biztosítéki megállapodáson alapult, nem áll összefüggésben sem az opciós, sem az adásvételi szerződésben rögzítettekkel. Kiemelte, hogy ez az egyetlen biztosíték, amely megakadályozza, hogy a tulajdonjogot már megszerző fél a gépjárművet harmadik személy részére elidegeníthesse, és a meg nem fizetett kölcsöntartozás fedezetéül szolgáló ellenértéket ezáltal elvonja. Hangsúlyozta, a törzskönyv kiadását alperes továbbra is a felperesi teljesítéshez köti, felek a szerződéskötéskor ebben megállapodhattak. Utalt az üzletszabályzat azon rendelkezésére, mely másodlagos biztosíték kikötését is lehetővé tette a kölcsönadó részére. Hivatkozott továbbá a Fővárosi Törvényszék két határozatára is, melyeket precedensként kért figyelembe venni.

A fellebbezés **alapos**.

Az elsőfokú bíróság helyesen vette kiindulópontként a perbeli jogvita elbírálása során a Ptk. 205/B. § (2) bekezdése által előírt konjunktív törvényi feltételt, melyek miatt a felek szerződés módosítása nem hatályosulhatott. Helyes jogkövetkeztetést vont le, amikor az ÜSZ2 hatályba lépését nem találta megállapíthatónak, így annak szabályai a felek közötti jogviszonyra az ítéltábla álláspontja szerint sem alkalmazhatóak. A perbeli jogvita, így az ÜSZ1 szabályai és a felek közt egyedileg kikötött szerződési szabályok alapján döntendő el.

A fellebbezési eljárás során, már kizárólag csak azt kellett vizsgálni, hogy az opciós jog megszűnését követő időszakra nézve fennáll-e az alperes joga a törzskönyv birtoklására. Az

elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban azt állapította meg, hogy egyedi, ún. atipikus biztosítékul szolgál a törzskönyv, nem csak az opciós szerződéshez kapcsolódik, nem annak biztosítására szolgál, hanem magának a kölcsönszerződésnek egy egyedi szerződési biztosítóka.

A szerződési típus szabadság folytán valóban nem zárható ki ilyen a Ptk-ban nem nevesített atipikus biztosíték önálló szerződési biztosítékként történő egyedi kikötése. Az irányadó tényállás és az ÜSZ1 pontos rendelkezéseitől függően azonban a konkrét jogviszony keretei között vizsgálni kell, hogy a hitelező javára önálló biztosíték kikötésére valóban ilyen tartalommal sor került-e. Az ÜSZ1 IV/9. pontja az alperesi hitelező kötelezettségei között tartalmaz a gépjármű törzskönyvének kiadására vonatkozó szabályokat. Ezek közül egy egyedileg nevesített esetként meghatározza azt, hogy ha a kölcsönszerződésből eredő teljes tartozás rendezésre kerül, úgy a törzskönyvet a felperes részére ki kell adni. Az ítéletábra szerződés értelmezése szerint azonban ez a kikötés nem kizárólagos, ettől függetlenül más előfeltétel teljesülése, bekövetkezése is előidézheti jogkövetkezményként ugyanezt a kötelezettséget. Az üzletszabályzat VI/1. pontja a kölcsönbevevő kötelezettségei között előírja, hogy a gépjármű törzskönyve az alperes részére kerüljön megküldésre, azonban mindezt azzal szoros összefüggésben, írja elő a szerződés, hogy a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a hitelező javára a vételi jog és ennek biztosítására elidegenítési és terhelési tilalom kerül bejegyzésre. Az említett szerződési rendelkezésből, illetve ennek az ÜSZ1 üzletszabályzat más rendelkezéseivel való együttes értelmezéséből azonban még nem következik, hogy az alperes javára egyfajta önálló, atipikus biztosítékként tették volna lehetővé a felek közös szerződési akaratával a törzskönyv alperesi birtoklását. Az említett szerződési szabályok (Ptk. 207. § (1) bekezdés szerint) együttes értelmezéséből, valamint azok szerkezetéből az következik, hogy egymásra épülő kötelezettséggként csak az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába. Ez pedig csak járulékos jellegű szerződési biztosíték, a törzskönyv jogi sorsa, a birtoklásához való jog, osztja az elsődleges biztosítékok sorsát. E biztosítékok azonban megszűntek az opciós jog gyakorlására nyitva álló 5 éves határidő elteltével.

Az ítéletábra a Kúria, a perbelivel egyező jogkérdésben hozott legutóbbi eseti döntésében kifejtett jogértelmezésével egyezően hangsúlyozza, hogy az opciós jogtól, és egyéb elsődleges biztosítékoktól független önálló, atipikus biztosíték kikötésének lehetőségét a Ptk. 200. § (1) bekezdésének diszpozitív rendelkezései lehetővé teszik, ennek azonban a kölcsönszerződés egyedi rendelkezései megfogalmazásaiból, illetve a kölcsönszerződés részévé vált általános szerződési feltételből egyértelműen ki kell tűnnie (Kúria Pfv.V.21.971/2015/6. számú eseti döntés).

Megjegyzi az ítéletábra, hogy az alperes által fellebbezési ellenkérelemben hivatkozott Pfv.I.21.202/2015/4. számú eseti döntés az alperesi pénzügyintézettől eltérő bank általános szerződési feltételeinek vizsgálatán alapuló ítélet. Ebben a jogkérdés lényegét illetően ugyancsak a differenciált, egyedi megközelítés szerepel elbírálási elvárásként. Az ott alapul szolgáló ÁSZF egyedi értelmezése tette lehetővé az eltérő jogkövetkeztetés levonását. A jelen perbeli esetben az ott írtakkal ellentétben azonban nem állapítható meg, hogy a felek egyedi szerződése vagy szerződés részévé vált üzletszabályzati rendelkezések önálló, atipikus biztosítékot teremtettek volna az alperes javára. Ráutaló magatartás pedig a Hpt. kötelező írásbeliséget előíró rendelkezéseire tekintettel nem alapozhat meg az alperes javára visszatartási jogot. Az opciós jog megszűnése miatt, jelen jogviszonyban az alperesnek már nincs érvényes jogcíme a törzskönyv birtokban tartására, így a Ptk. 193. § (1) bekezdés rendelkezésére figyelemmel a jogalap nélkül birtokában lévő dolgot a tulajdonos felperes részére kiadni köteles.

Az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a fellebbezésben előadott kérelemmel egyetértve részben megváltoztatta, és kötelezte az alperest a gépjármű

törzskönyvének kiadására az egyéb, nem fellebbezett ítéleti rendelkezések érintetlenül hagyása mellett.

Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása folytán a peres felek pernyertessége pervesztessége egyenlő arányú lett, így a felmerült költségeket 50-50%-os arányban kötelesek viselni. A felperes által lerótt elsőfokú és fellebbezési illeték felének áthárítását rendelte el ezért az ítélőtábla, így alperes a rendelkező részben megjelölt összegben köteles a felperes javára részbeni perköltség térítésre, míg a további költségeiket a felek pedig maguk kötelesek viselni (Pp. 81. § (1) bekezdés). Az eredményesen fellebbező felperes a másodfokú eljárásban teljes egészében pernyertes, így az alperes köteles a felperes másodfokú eljárás költségeinek teljes mértékű megtérítésére (Pp. 78. § (1) bekezdés).

Szeged, 2016. október 20. napja

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k. Dobler László s.k. Béri András s.k.
a tanács elnöke előadó bíró táblabíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő